

Alu Kool

Alu Kooli lasteaia õppekava

Kehtestatud direktori 5.05.2020. a käskkirjaga nr 1-2/64

Alu 2020

SISUKORD

1. ÜLDSÄTTED	3
2. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA	4
2.1. ALU KOOLI LASTEAIJA TUTVUSTUS	4
2.2 LASTEAIAS KASUTATAV METOODIKA	5
3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE ÜLESANNE JA EESMÄRGID.....	6
4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED	7
5. ÕPIKÄSITUS.....	10
6. RÜHMADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	11
6.1. LASTEAIJA ÕPPEAASTA	11
6.2. RÜHMADE TEGEVUS- JA PÄEVAKAVADE KOOSTAMINE	11
6.3. LASTEAIJA ÕPPEAASTA EESMÄRGID, ÜRITUSTE, MUUSIKA- JA LIIKUMISTEGEVUSTE PLANEERIMINE	11
6.4. RÜHMA ÕPPEAASTA TEGEVUSKAVA KOOSTAMINE JA STRUKTUUR	12
6.5. RÜHMA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE	13
6.6. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÄEVIKU TÄITMINE	14
6.7. ÕPPEKÄIKUDE KORRALDAMISE ALUSED.....	15
7. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD.....	16
7.1. ÜLDOSKUSED	16
7.2. ÜLDOSKUSTE EELDATAV ARENG.....	17
7.3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSTE EELDATAVAD TULEMUSED.....	25
8. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMINE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS.....	51
8.1. LAPSE ARENGU HINDAMINE.....	51
8.2. LAPSE ARENGUMAPI KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED	52
8.3. LAPSE ARENGUVESTLUSTE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS.....	53
9. LAPSE KOOLIVALMIDUSE HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS.....	56
9.1 LAPSE KOOLIVALMIDUSE KUJUNEMINE	56
9.2 KOOLIKOHUSTUSE TÄITMISE EDASILÜKKAMINE.....	57
9. KOOSTÖÖ	58
10. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS.....	59
10.1 TÖÖ PÕHIMÕTTED	59
10.2 MEESKONNALIHKMETE TEGEVUSSUUNAD ERIVAJADUSEGA LAPSE TOETAMISEL.....	60
11. LASTEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	63
12. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD.....	65

1. ÜLDSÄTTED

Alu Kooli lasteaia õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava alusel.

Alu Kooli lasteaia õppekava on koostatud ja arendatud kõikide lasteasutuse pedagoogide osalusel ning sellesse on kaasatud lapsevanemad.

Alu Kooli lasteaia õppekava läbinuile annab lasteasutus välja koolivalmiduskaardi.

2. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

2.1. Alu Kooli lasteaiast tutvustus

Alus avati lasteaiast 1970. a. 1. septembril. Alu Algkool taasavati 1982.a. 1984.a. seoses Alu Algkooli ja Rapla EPT Lastepäevakodu ühinemisega nimetati kool ümber Alu Lasteaiast-Algkooliks. 2017. aastal sai kool ja lasteaiast ühise nime Alu Kool.

Alu Kooli lasteaiast töötab viis rühma, millest üks on lahusrühm ja asub Kodilas. Kodila rühma laste vanus 1,5-7 a. Lasteaiast on sõimerühm ja aiarühmad ning Kodilas liitrühm

Lasteaiast on olemas logo ja moto „Iga laps on kordumatu“.

Toimib sujuv üleminek lasteaiast kooli. Alu Kooli lasteaiast ja kool teevad omavahel koostööd erinevate sündmuste organiseerimisel ja tähtpäevade tähistamisel.

Alu Koolil on järgmised **põhiväärtused**:

Inimene on väärtus – laps, õpilane, vanem, õpetaja, töötaja.

Koostöö- kaasamine, solidaarsus, lojaalsus; vastutus- initsiatiiv, ametialane kohusetundlikkus, reageerimine, julgus;

hoolivus- hooliv ja tähelepanelik suhtumine, usaldus ja lubaduste pidamine, mõistmispüüed, ärakuulamine, inimlikkus;

lugupidamine- inimväärikus, otsesuhtlus asjaosalisega, delikaatsus;

eneseväärikus- isiksuse terviklikkus, enese eest seismine, enda säästmine, endale kindlaks jäämine, adekvaatne enesehinnang;

ausus- tõest juhendumine, otsekoheesus ja läbipaistvus, siirus ja avatus, ebaausa tegevuse takistamine;

õiglus- võrdne kohtlemine, erapooletus, reeglitest kinnipidamine;

sallivus- erinevuste aktsepteerimine ja tunnustamine, teiste vabaduse ja autonoomia, sallimine.

Missioon

Laste ja õpilaste ealisi, individuaalseid iseärasusi ja vajadusi arvestades loome tingimused tervikliku isiksuse kujunemiseks, õpioskuste kujunemiseks ning õpihuvi säilitamiseks, laste ja õpilaste arengu toetamiseks koostöös perega.

Visioon

Oleme usaldusväärne, turvaline ja pidevalt arenev lasteaiast-kool, kes pakub esteetiliselt kaunist, kaasaegset ning lapsesõbralikku õpi- ja kasvukeskkonda ning tagab võimete- ja huvikohased õppimis- ja arenguvõimalused igale lapsele.

2.2 Lasteaias kasutatav metoodika

Lasteaia rühmades kasutatakse Hea Alguse metoodika põhimõtteid. Lisaks osaleme "Kiusamisest vaba" projektis. 1. veebruaril 2013.a liitus meie lasteaia Naerulinnu rühm Taani metoodikal põhineva ja MTÜ Lastekaitse Liidu projektiga „Kiusamisest vaba lasteaed“.

„Kiusamisest vaba“ metoodika järgi töötavad Naerulindude, Kaisukarude ja Päikesejänkude rühm.

- Programmi üldeesmärgid on: ennetada ja vähendada kiusamist lasteasutustes
- luua kiusamisvaba keskkond reeglite, käitumismudelite ja hoiakute näol
- töötada välja uusi meetodeid ja vahendeid kiusamise ennetamiseks

Projekt toetub neljale põhiväärtusele:

- sallivus – aktsepteerida lasterühma mitmekesisust
- austus – suhtuda hoolivalt rühma kõigisse lastesse, erinevuste ja kommete austamine
- hoolivus – huvi, osavõtlikkus ja abivalmidus kõigi laste vastu
- julgus – jääda endale kindlaks, seada oma piirid, astuda välja nähes teisi lapsi piire

rikkumas.

Projekti sümboliks on sõber karu (Buddybear), mis väljendab turvalisust, hellust ja sõprust. Iga projektis osaleja laps saab endale lilla karu, mis on mõeldud kasutamiseks tegevustes. Lilla karuke on osaleja lastekoosolekutel, kaitseb, lohutab ning on hea sõber ja lapse „hääletoru“, kui laps ei julge ise rääkida.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE ÜLESANNE JA EESMÄRGID

Meie lasteaia peamine ülesanne on toetada lapse perekonda soodustades lapse kasvamist ja arenemist ning arvestada tema individuaalsusega. Lapse mitmekülgne ja järjepidev arendamine koduga koostöös arvestades laste individuaalseid, soolisi ja ealisi vajadusi.

Õppe-ja kasvatustegevuse üldeesmärk:

Lapse kehalise, vaimse ja sotsiaalse arengu toetamiseks on lapsele loodud arengut soodustav õpi- ja kasvukeskkond ja tagatud turvatunne, kus kõik lapsed saavad tunda eduelamust vastavalt oma võimetele.

Selleks on:

- lapsel kujunenud positiivne minapilt (enesehinnang), õiged väärtushinnangud, käitumis- ja suhtlemisoskused, oskus väärtustada oma kodu ja tervist.
- lapsel tekkinud loomulik huvi ümbritseva elu, looduse ja ühiskonna nähtuste vastu.
- lapsel arenenud mänguoskused, mille tulemusena ta oskab mängida erinevat liiki mängu ning seostada neid igapäeva eluga.
- lastel kunsti, draama ja muusika õpetamise tulemusena eakohaselt arenenud ilumeel, loovus ning nad oskavad oma tundeid väljendada kaunite kunstide kaudu.
- lasteaed loonud eeldused koolis õppimiseks ja igapäevaeluga toimetulekuks.

4. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED

Õppekava toetub üldõpetuslikule tööviisile ja Hea Alguse metoodikale.

Üldõpetuse olulisem joon lõimumine tuleneb lapse arengusühholoogiast. Lõimumine on valdkondade õppesisu, üldoskuste ja erinevate tegevusliikide ühendamine tervikuks. Lapse huvidest lähtudes, teadmiste ja oskuste arenedes tullakse läbitud teemade ja õppesisu juurde tagasi ning käsitletakse neid mitmekülgsemalt, laiemalt või konkreetsele nähtusele/oskusele keskendudes.

Õppekava toetab lapse individuaalsuse ja tema võimete arvestamist, sealhulgas soolist võrdõiguslikkust. Sooline võrdõiguslikkus tähendab, et tüdrukutel ja poistel on ühesugused võimalused ja õigused ning vastutus.

Mängu kaudu õppimist soodustavad arenguliselt sobivad mängu- ja õppevahendid. Laps tegutseb ja õpib oma rütmis. Rakendatakse tasakaalustatud päeva põhimõtet.

Õpetajal on tugev usk lapse võimetesse ja arengusse, ta motiveerib lapsi ja annab positiivset tagasisidet sooritatud tegevusest.

Lapsevanemad ja lasteaija personal teevad koostööd ja neil on ühine vastutus lapsele soodsa arengukeskkonna loomisel, tema arengu ja õppimise toetamisel.

Hea Alguse metoodika

Hea Algus on metoodika laste kasvatamiseks ja arendamiseks sünnist kuni kümnenda eluaastani. Hea Alguse metoodikat lasteaias võib mõista kui lapsekesksele lähenemisele põhinevat tegevust.

Hea Alguse põhimõtted:

- **Õppimine mängu kaudu** – õpikeskkond julgustab lapsi avastama, olema algatusvõimeline ja loov. Mängul on laste elus keskne osa. Laps areneb koos mänguga, seetõttu peab lapse keskkond pakkuma selleks mitmekesiseid võimalusi.
- **Individualiseeritud õpikogemused** – iga lapse kasvumudel, temperament, õpistiil, perekondlik taust on erinevad. Nii õppekavas kui vanematega koostöös peab arvestama individuaalseid iseärasusi. Individualiseerides sobitatakse iga lapse tugevad küljed, huvid ja vajadused õppetegevusega. Lapsekeskne rühmaruum toetab individualiseeritud õpetamist.

- **Valikute tegemine** – selleks et laps oskaks olla kriitiline mõtleja, probleemide leidja ja lahendaja, suuta teha otsuseid, on vajalik anda lapsele võimalus langetada valikuid oma tegevuste osas. Hea Alguse rühmaruum toetab seda printsiipi läbi tegevuskeskuste.
- **Perekonna osalemine** – vanemate mõju oma lastele on kõigist mõjudest kõige suurem. Vanemad on oma lapse esimesed õpetajad ning tunnevad oma lapsi kõige paremini.

Tegevuskeskused rühmades:

Õppe- ja kasvatustegevus Hea Alguse rühmades toimub nagu kõikides koolieelsetes lasteasutustes, lähtuvalt Koolieelse lasteaasutuse riiklikust õppekavast. Erinev on õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimine, mis toimub valdavalt tegevuskeskustes, kus on korraga väike rühm lapsi (maksimaalselt 5). Seetõttu on Hea Alguse rühmaruumis sisustatud erinevate materjalidega tegevuskeskused, mis võimaldavad lastel endil olla isikupärased ja vastavalt võimetele ja huvidele teha valikuid.

Tegevuskeskused võivad olla erinevad, kuid põhikeskused on:

- Kunstikeskus
- Klotsikeskus
- Kokanduskeskus
- Loovmängukeskus
- Kirjaoskuskeskus
- Matemaatika ja käelise tegevuse keskus
- Liiva- ja veekeskus
- Teaduskeskus

Hea Alguse õpetaja:

- toetab lapsevanemat lapse kasvatamisel ja arendamisel;
- loob rühmas lapsekeskse õpikeskkonna, kus lapsi julgustatakse õppimist ise algatama;
- väärtustab lapse mängu ja isikupära;
- planeerib eakohaseid eesmärgi igale lapsele eraldi ja grupile tervikuna;
- arvestab tegevuse läbiviimisel laste mõtteid ja arvamusi;
- reageerib laste huvidele, arvestab iga lapse tugevaid ja nõrku külgi.

Projektõppe

Lisaks Hea Alguse metoodikale kasutatakse rühmades projektõppe meetodit, mis annab õpetajale võimaluse käsitleda ühte konkreetset teemavaldkonda pikema aja vältel. Näiteks toimub ainevaldkondade läbimine ja eesmärgistamine läbi erinevate projektide. Projektide algatajateks on nii lapsed, kui ka õpetajad. Projektõppe puhul planeeritakse tegevused ja eesmärgid kuuplaanis, mis on nähtavad Eliisis. Õpetaja suunab lapsi arutlema, süvendama ja laiendama oma kogemusi, arendama uusi mõtlemisstruktuure. Õpetaja aitab lastel leida vajalikku teavet ning uurib seda koos lastega, mille läbi täiskasvanu ja laps õpivad koos vastastikuse suhtlemise kaudu. Õpetaja aitab lapsel mõista antud projekti sisu. Projektitöös püütakse saavutada seda, et laps mõistaks paremini oma ümbrust. Projekt põhineb laste endi mõtlemisel, nende uuringutel ning laste varasematel teadmistel ning keskendub ühelekindlale teemale.

Infotehnoloogia- ja kommunikatsioonivahendite kasutamine õppe- ja kasvatustegevustes

Alu Kooli õppe- ja kasvatustegevuse põhimõteteks on laste digipädevuse alusoskuste kujundamine ja digivahendite kasutamine laste arengu toetamiseks. Õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimiseks on loodud kaasaegne, vajalike vahenditega varustatud keskkond. Õppetegevuste mitmekesistamiseks kasutatakse rühmakeskkonnas arvutit ja projektorit. Toimuvad robotikategevused, kus lapsed tegelevad ka programmeerimisega, kasutatakse Lego harivaid klotse ja Bee-Bot roboteid. Digivahendite kasutamine on hea ettevalmistus lapsele kooli erinevateks IKT- tegevusteks ning pakub lapsele võimaluse teha nendega tutvust juba lasteaias. Lisaks annab digivahendite kasutamine igapäevastele õppe- ja kasvatustegevustele lisandväärtuse ning pakub vaheldust.

5. ÕPIKÄSITUS

Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse arendamisel arvestame laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, terviseseisundit.

Õpetaja loob lapse arenguks toetava keskkonna ja on lapse jaoks suunaja.

Laps kui õppija:

- laps tunneb rõõmu tegutsemisest, on kaasatud tegevuste kavandamisse.
- last suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima;
- laps kavandab oma tegevust ja teeb valikuid;
- laps seostab uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- laps kasutab omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- laps arutleb omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- laps hindab oma tegevuse tulemuslikkust;
- laps tunneb rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tuleb toime ebaõnnestumistega.

6. RÜHMADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

6.1. Lasteaia õppeaasta

Õppeaasta algab 1. septembril ja kestab 31. augustini.

Süvendatud õppetöö toimub 15. septembrist 15. maini, kusjuures september on planeeritud laste kollektiivis kohanemiseks ja suvekuud aasta jooksul omandatud teadmiste kinnistamiseks. Suvel on tegevuste planeerimisel abiks lapsed. Toimub õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on mängulistel ning laste liikumisaktiivsust toetavatel õuetegevustel.

6.2. Rühmade tegevus- ja päevakavade koostamine

Rühmade tegevus- ja päevakavasid korrigeeritakse iga õppeaasta alguses vastavalt rühma laste vanusele ja lasteaia päevakavale lasteaiaõpetajate poolt.

Rühmade tegevus- ja päevakavad kinnitatakse lasteaia direktori käskkirjaga õppeaasta algul.

Lasteaia päevakava on paindlik ja lapse jaoks tasakaalustatud

- kindlustades lastele päevarütmi, kus vahelduvad igapäeva toimingud;
- laste vabategevus ja lõimitud õppe- ja kasvatustegevused tegevuskeskustes;
- meie lasteaed on avatud 7.00-19.00
- valverühm töötab 7.00-7.30 ja 18.00- 19.00
- sõimerühm on avatud 7.30-17.30

Päevakavas on kindlaks määratud söögiajad ja puhkeaeg, aeg muusika- ja liikumistegevustele.

- 8.40- 9.00 hommikusöök
- 12.00-12.45 lõunasöök
- 15.45- 16.15 õhtusöök
- 13.00- 15.00 puhkeaeg.

Ülejäänud päev on lapsele tegutsemiseks- mängimiseks ja õues viibimiseks.

Pedagoogid jälgivad, et kavandatud tegevused ja vabategevused oleksid tasakaalus.

6.3. Lasteaia õppeaasta eesmärgid, ürituste, muusika- ja liikumistegevuste planeerimine

Lasteaia õppeaasta eesmärgid

Lasteaia õppeaasta üldeesmärgid kinnitatakse pedagoogilises nõukogus.

Õppeaasta eesmärgid on fikseeritud lasteaia aasta tegevuskavas. Lähtuvalt sellest koostavad õpetajad ELIIS-i keskkonnas rühma aasta tegevuskavad.

Lasteaia ürituste plaan

Lasteaia ürituste plaan koostatakse koostöös muusikaõpetaja ja rühmaõpetajatega 10. septembriks. Ürituste plaan kinnitatakse koos aasta tegevuskavaga pedagoogilises nõukogus iga õppeaasta septembris. Lasteaia ürituste plaani koostamisel lähtutakse lasteaia õppeaasta eesmärkidest, traditsioonilistest üritustest, tervisepäevadest, rahvuslikest tähtpäevadest ning laste huvidest ja pedagoogide ettepanekutest. Lasteaia ürituste kava lisatakse igal õppeaastal lasteaia õppeaasta tegevuskavale.

Lasteaia muusika- ja liikumistegevuste ajaline plaan

Lasteaia muusika- ja liikumistegevuste ajaline plaan koostatakse iga õppeaasta alguses rühmaõpetajate ja muusikaõpetaja poolt hiljemalt 15. septembriks. Ajaline plaan on paindlik st. vajadusel võimaldab teha muudatusi. Antud plaan lisatakse igal õppeaastal lasteaia õppeaasta tegevuskavale.

6.4. Rühma õppeaasta tegevuskava koostamine ja struktuur

Tegevuskava koostamine

Rühma aasta tegevuskava kinnitab direktor. Rühma aasta tegevuskava tutvustatakse ja arutatakse läbi lastevanematega sügisestel lastevanemate koosolekutel. Kevadel antakse lastevanematele tegevuskava täitmisest tagasisidet. Rühma aasta tegevuskavad koostatakse ELIIS-i keskkonnas ja need kuuluvad lasteaia õppeaasta tegevuskava juurde.

Rühma tegevuskavad ülesehitus

Rühma tegevuskavad on paindlikud. Õpetajad võivad muuta planeeritud teemasid, tegevusi, üritusi jne vastavalt vajadusele ja ühiskonnast ning keskkonnast tingitud muudatustele. Muudatused kajastatakse õppe- ja kasvatustegevuste päevikus ELIIS-i keskkonnas ja aasta tegevuskava kokkuvõttes. Rühma tegevuskava kirjeldatakse ELIIS-i keskkonnas lingi „Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid“ all.

Rühma aasta tegevuskavas kajastuvad:

1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:
  - õppeaasta õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid;
  - aastaplaan-ainevaldkondade õppesisu;

- kavandatavad üritused, õppekäigud;
  - töö erivajadustega lastega;
  - koostöö lastevanematega;
  - arenguestluste planeerimine ja läbiviimise aeg.
2. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted
  3. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus:
    - päevakava;
    - muusika- ja liikumistegevuste ajad.
  4. Eelmise õppeaasta analüüs (täidavad kõik õpetajad, kes rühmaga tegelevad)

6.5. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

Lasteaia õppekavast, aasta üldeesmärkidest ja laste vanusest lähtudes koostatakse koostöös laste ja lastevanematega rühmade tegevus- ja päevakavad. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse aastaplaan koostatakse iga rühma meeskonna (rühmaõpetajad ja õpetaja abi) poolt koostöös lasteaia teiste pedagoogidega ja rühma lastevanematega iga õppeaasta 15. septembriks. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel planeerivad õpetajad aastaplaanist lähtuvalt kuuplaanid ja nädalakavad, vastavalt teema käsitlusele. Kuuplaanid ja nädalakavad kinnitab direktor.

Rühma nädala tegevuskava

Rühma nädala tegevuskavas ehk nädalaplaanis on välja toodud:

- käsitletav teema
- eesmärgid (valdkondadest ja üldoskustest lähtuvalt)
- tegevusliigid tegevuskeskustes (lõimitult)
- õppesisu (sh liikumine ja muusika)

Suveperioodil (juunis, juulis ja augustis) koostatakse töötavate rühmade õpetajate poolt antud perioodi paindlikud nädalakavad. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab teha õpetajatel vajadusel muudatusi. Rühma nädala tegevuskavad on nähtavad lapsevanemale ELIIS-i keskkonnas ja infostendil.

Õppe- ja kasvatustegevused

Aktiivsel õppeperioodil on pedagoogide kavandatud õppe- kasvatustöö soovitatav ajaline pikkus päevas:

	Kuni 3a.	3-5a.	5-7a.
Tegevuse aeg	10-15 minutit	25 minutit	35 minutit
Tegevuste aeg keskmiselt päevas	10- 30 minutit	30-50 minutit	50 minutit- 2tundi 10 minutit

Õppe- kasvatustegevused juhinduvad kavandatava kuu eesmärkides ja temaatikast, millega seotakse kõigi valdkondade sisu ja tegevused.

Valdkondadeks on:

- mina ja keskkond
- keel ja kõne
- matemaatika
- kunst
- muusika
- liikumine

Nädala jooksul kasutatakse kõiki tegevusliike. Tegevusliikideks on:

- vaatlemine ja uurimine
- kuulamine ja kõnelemine
- võrdlemine ja arvutamine
- lugemine ja kirjutamine
- kujutavad tegevused
- muusikalised tegevused
- liikumistegevused.

6.6. Õppe- ja kasvatustegevuse päeviku täitmine

Õppe- ja kasvatustegevuse päevik on ametlik elektrooniline dokument, mille täitmine on kohustuslik ja korrektne. Päevik on arvestatud üheks õppeaastaks igale rühmale. Läbi viidud õppe- ja kasvatustegevused kajastuvad päevikus nädalatena järgnevalt:

- Nädalateema
- Läbiviidud õppetegevuste kohta teevad õpetajad sissekanded tööpäeva lõpus. Sissekanded on kooskõlas nädalakavas planeerituga.
- Muud tegevused (*siin on mõeldud organiseeritud huvitavad lisategevused, mis on toetanud nädala eesmärkide rakendumist*)

- Koostöö lastevanematega ja individuaalne töö lastega.
- Nädala analüüs (*täidetakse nädala lõpus koostöös kogu rühma personaliga*). Nädala

eesmärkide analüüs on lühike ja konkreetne. Kajastuvad kavandatud õppetegevustes esile tulnud muudatused.

Lasteasutuse direktor kindlustab elektroonilise päeviku arhiveerimise. Õppeaasta alguses kinnitab direktor päeviku.

6.7 Õppekäikude korraldamise alused

Õppekäik on õppe- ja kasvatustööd toetav tegevus, mis on kooskõlas lasteaia ja rühma eesmärkidega. Õppekäigud planeeritakse õppeaasta alguses ja fikseeritakse rühma aasta tegevuskava temaatilises aastaplaanis. Vajadusel võib planeeritud õppekäike muuta. Õppekäigu valmistavad ette õpetajad, kaasates lapsevanemaid ning arvestades soovituslikke marsruute, laste vanust jms. Õppekäik toimub õppetöö ajal soovituslikult ajavahemikus 9.00 – 12.00 (13.00), õppekäigu ajaline kestvus sõltub laste vanusest ja sihtkohast. Õpetajad informeerivad lapsevanemaid õppekäigule minekust, vajadusel palutakse vanemate abi.

Õppekäigu korraldajad teavitavad lapsi enne õppekäigule minekut käitumisreeglitest ja ohutusnõuetest. Õppekäiku saatvad õpetajad vastutavad laste elu ja tervise eest. Õppekäigus osalejad (lasteaia töötajad ja lapsed) kannavad helkurveste.

Õpetajad edastavad avalduse juhtkonnale õppekäigule minekuks. See sisaldab õppekäigule mineku kuupäeva ja kellaaega, õppekäigu sihtkohta ja korraldavate õpetajate nimesid. Avalduse lisa sisaldab osalevate laste nimekirja koos õpetajate allkirjadega. Direktori käskkirjaga määratakse õppekäigu eest vastutajad. Rühma õppekäigul peab lapsi saatvate lasteaia töötajate arv olema vastavuses laste arvuga (2-3 saatjat, olenevalt laste arvust rühmas).

7. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse VALDKONNAD

7.1. Üldoskused

Mänguoskused

Mäng on eelkooliealiste laste põhitegevus, mille käigus areneb lapse isiksus tervikuna ning kõik psüühilised funktsioonid ja mis vastab kõige paremini lapse vajadustele. Lapse arengu aluseks ongi mäng. Mäng on laste iseseisev, vaba ja spontaanne tegevus tegutsemisrõõmu enda pärast. Lapsed

mängivad seepärast, et mäng pakub huvi, pinget ja põnevust. Mängija jaoks ei ole tähtis midagi luua, vaid olulisim on osalemine mängus, võimalus ette kujutada mitmesuguseid sündmusi ning läbi mängida erinevaid rolle ja olukordi.

Mängides areneb lapse mõtlemine, loominguulised võimed, kujutlused, arusaamad, mängimine aitab lastel omandada keelt ja arendada sotsiaalseid oskuseid, sealhulgas oskust teha koostööd teiste inimestega. Mäng on lapse kõige loomulikum ja eakohasem õppimise viis. Mängus kujuneb lapsel valmidus õppida ja iga mängukogemus on ühtlasi õpikogemus.

Mängides koos teiste lastega, õpib laps arvestama mängukaaslaste soove ja huve ning kooskõlastama oma mänguideid teiste omadega. Samuti õpib laps alluma mängus valitsevatele reeglitele, ühise eesmärgi nimel jõude koondama ja teisi aitama. Mängides arenevad ka lapse kehalised võimed.

Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motiivatsiooni. Erinevaid tunnetusprotsesse (taju, tähelepanu, mälu, arutlemine) on sageli raske eristada, sest nad toimivad koos.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Lapsed õpivad erinevates tegevustes osalemisel. Laps õpib läbi mängu, suhtlemise, matkimise, loomise, vaatlemise, uurimise, mõtestamise, katsetamise, harjutamise jms.

Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavadid ja lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Peamine osa laste sotsiaalsest arengust toimub **suheldes oluliste täiskasvanute ja eakaaslastega.**

Need suhted omakorda aga asetsevad laiemas sotsiaalses kontekstis, kultuuris ja ühiskondlikes organisatsioonides. Lasteaed on kodu kõrval teine väga oluline lapse sotsiaalse arengu kujundajana. Lasteaia psühho-sotsiaalne keskkond, mida õpetajad loovad, moodustab raamistiku sellele, kuidas lapsed hakkavad käituma üksteise suhtes ning kuidas areneb lapse arusaamine sellest, mis on lubatud, mis mitte.

Sarnaselt lapsevanemale **tekib lähedane kiindumussuhe ka lasteaiaõpetajaga** ning sel kiindumussuhtel on omad mõjud lapse sotsiaalsele arengule. Lapsed, kellel on oma õpetajaga positiivne suhe, suudavad paremini ära kasutada lasteaias olemasolevaid õppimisvõimalusi ning luua nii lasteaias kui ka edaspidi positiivsemaid suhteid eakaaslastega. Kui laps mängib eakaaslastega, siis toimub suhtlemine võrdsega ning laps saab kogemuse, mida tal kuskilt mujalt võimalust saada ei ole. Lapse võime **luua positiivseid suhteid kaaslastega on väga oluline sotsiaalse arengu komponent.**

Enesekohased oskused

Enesekohased oskused lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist (lapse mina-pildi tekkimine, enesehinnang, eneseanalüüsi oskus).

Enesekohaseid oskuseid omandatakse järk-järgult, seetõttu on see lapsele ning teda suunavale täiskasvanule aeganõudev, kuid samas järjepidev õpetamise, õppimise ja harjutamise protsess. Oluline on sisendada lapsele järjekindlalt usku oma võimetesse ja ülesannetega toimetulekusse, **toetada tema eneseteadvuse arengut.**

Eneseteenindamine eelkoolieas seostub elementaarsete hügieeni-, riietumis-, söömis- ja korraharjumuste kujundamise ja kinnistamisega kodus kui lasteaias.

Lasteaia päevakava erinevate momentide juurde kuulub ka eneseteenindamise ja tervislike igapäevatoimingute praktiline harjutamine ning lapsele vajalike iseendaga toimetuleku kogemuste kinnistamine. Tähtis on kujundada lastes positiivne suhtumine söömisesse, lõunauinakusse, riietumisse, hügieeni, mänguasjade koristamisse ja korraharjumustesse.

7.2. Üldoskuste eeldatav areng

Teine eluaasta

Teise eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused:

1. hangib ümbrusest aktiivselt infot ning loob selle hankimiseks ise uusi võimalusi. Keskkonnast tuleva info hulka tasakaalustab, reguleerib ja organiseerib lapse jaoks täiskasvanu;
2. keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele, silmatorkavale stiimulile või omadusele; sõnalise juhendamise ja suunamise korral on ta püsivam;
3. tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistegevuses vahelduvas vormis;
4. mängib teiste lastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi kajastavaid rollivahetusega mängu;
5. loob tegevuse kaudu seoseid kõnega; sõnad ja objektid saavad tema jaoks mõiste tähenduse;
6. suhtleb valdavalt 1-2 sõnaliste lausetega nii mängus kui ka igapäevategevustes peamiselt tuttava täiskasvanuga ning kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid (osutamine, miimika);
7. räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub;
8. tunneb huvi raamatute vastu ning mõistab lihtsaid realistlikke jutukehi, mis seostuvad tema enda kogemustega;
9. tunnetab keskkonna mõju, avastab seoseid oma tegevuse ja selle tagajärje vahel, lihtsamaid põhjuse-tagajärje suhteid ning saab aru kuuluvusest ja erisusest;
10. sobitab erinevaid materjale ja esemeid;
11. rühmitab ühe nähtava omaduse järgi;
12. omandab uusi seoseid vahetu, korduva ja aktiivse tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu;
13. kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas situatsioonis ning kontekstis, kannab üle lihtsamaid seoseid ning kasutab neid sarnastes ülesannetes ja olukordades.

Teise eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

1. väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti;
2. teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi, proovib ennast maksma panna ning oskab keelduda ja ei öelda;
3. üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid tema tajud on enesekesksed;
4. hindab oma oskusi ja suutlikkust paremaks, kui need tegelikult on;
5. teab oma ees- ja perekonnanime ja elementaarseid viisakusreegleid ning kasutab neid, kui seda on talle õpetatud;
6. sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema osa päevast kuiv ja puhas;

7. reageerib sõltuvalt situatsioonist ja ümbritsevate inimeste käitumisest;
8. mõistab selgelt väljendatud keeldu „Ei tohi!”, „Ära tee!” jne;
9. tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti;
10. toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule;
11. matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab tagasisidet.

Kolmas eluaasta

Kolmanda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused:

1. leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga; täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu;
2. plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;
3. keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole veel püsiv;
4. tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega;
5. kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälu pilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus;
6. mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid;
7. on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada;
8. osaleb dialoogis;
9. jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemusele tuginedes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest;
10. mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest;
11. rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;
12. tal on ettekujutus arvamõistest ja värvuste nimetustest;
13. leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid, kasutab info saamiseks keelt;
14. tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik;
15. omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu; vajab oma tegevusele tagasisidet.

Kolmanda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

1. saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid;
2. tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;
3. väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;
4. võib karta tundmatuid ja uusi asju;

5. tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;
6. tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid;
7. osaleb täiskasvanuga ühistegevustes; teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti;
8. jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja;
9. loob sõprussuhteid nendega, kellega on ta tihti koos; tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt;
10. algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus;
11. täidab igapäevaelu rutiini;
12. järgib lihtsaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

Neljas eluaasta

Neljanda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused:

1. oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida ning tegutseda iseseisvalt otsese juhendamiseta, kuid autoriteetide toel;
2. plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;
3. hangib tänu keeleoskusele uut teavet; tema kõne toetub mälule ning sõltub sellest, kellega ja mis olukorras ta koos on;
4. saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest;
5. järgib lihtsaid reegleid;
6. huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas;
7. osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega; konstrueerib, osaleb rolli- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes;
8. liigatab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi; keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu;
9. saab aru arvumõistest; huvitub tähtedest;
10. omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.

Neljanda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

1. väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele;

2. tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest realistlikku ettekujutust;
3. saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumused;
4. teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi;
5. seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid;
6. väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu;
7. püüab vahel teist abistada ja lohutada; tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest;
8. osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale;
9. arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet;
10. saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses; püüab täita kodukorra reegleid;
11. saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest;
12. huvitub võistlusmängudest ning tahab olla edukas.

Viies eluaasta

Viienda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused:

1. tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi;
2. reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet;
3. tegutseb koos teistega; teda motiveerivad tegevused eakaaslastega;
4. tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid;
5. konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte;
6. osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes;
7. räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, ning fantaseerib;
8. keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
9. oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;

10. eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest;
11. tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest;
12. omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme;
13. kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuitiivselt lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegiaid).

Viienda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

1. hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid;
2. väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;
3. suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses;
4. suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;
5. on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;
6. imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere;
7. eelistab sootüübilisi mängu;
8. naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust; teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab;
9. aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt;
10. oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.

Kuues eluaasta

Kuuenda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused:

1. plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärgid ning üritab alustatud tegevused lõpetada;
2. suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-30 minutiks;
3. kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet;
4. kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks;
5. järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada;
6. kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale;
7. osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;
8. saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilistest järjestustest;
9. kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudses kui ka sarnases olukorras;

10. kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult.

Kuuenda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

1. tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses;
2. seab endale eesmärged ja üritab neid ellu viia;
3. on oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele;
4. eelistab omasoolis mängukaaslasi; kujunevad esimesed sõprussuhted;
5. suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil;
6. järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt; oskab reegleid teistele selgitada;
7. järgib sotsiaalset rutiini.

Seitsmes eluaasta

Seitsmenda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused:

1. organiseerib ja plaanib oma igapäevaseid tegevusi ja tuttavat keskkonda, seab eesmärged, üritab tegutseda sihipäraselt ning lõpetab alustatud tegevused;
2. suudab reguleerida oma emotsioone ja käitumist, kasutades selleks kõnet nii aktiveerivas kui ka pidurdavas rollis;
3. toetub tegutsedes oma tegevusele antavale tagasisidele, eakaaslaste hinnangutele ja võrdlusele teistega;
4. keskendub korraga mitmele tegevusele või stiimulile ning on suuteline kestvamaks tahtepingutuseks;
5. seab uudsetes olukordades täiskasvanu sõnalise juhendamise järgi eesmärged ning valib tegutsemisstrateegiad;
6. katsetab, konstrueerib ja uurib, kasutades teadmisi ja varasemaid kogemusi uues vormis ning kombinatsioonis;
7. osaleb erinevates mänguliikides, järgib reegleid;
8. liigitab ning tajub esemeid ja sündmusi tervikuna, saab aru nendevahelistest seostest ning suudab olulist teadvustada täiskasvanu abiga;
9. loob uusi seoseid eeskjuu, seletuste, kuulamise ja nägemise kaudu;
10. kasutab nii kaemuslik-kujundlikku kui ka verbaalset mõtlemist;
11. kasutab eakaaslastega suheldes arutlevat dialoogi;
12. huvitub sotsiaalsetest suhetest, räägib enam iseendast ning tunneb huvi teiste vastu;

13. teab ja kasutab tähti, numbreid ja sümboleid, kirjutab etteütlemise järgi lihtsamaid 1-2silbilisi sõnu ning teeb lihtsamaid matemaatilisi tehteid;
14. orienteerub oma teadmistes, märkab detaile ja seoseid, kasutab teadmisi uusi ülesandeid lahendades nii uudses kui ka sarnases olukorras, kuid vajab juhendamist ja abi seoste loomisel eelnevaga;
15. oskab suunamise ja õpetamise korral kasutada lühikest aega õppimisstrateegiaid; tajub oma mälu mahtu ning kordab teadlikult üle meeldejäetavat materjali.

Seitsmenda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

1. mõistab teiste inimeste tundeid ja nende mitteverbaalseid väljendusi;
2. vastutab rohkem oma tegevuse eest ning räägib oma kavatsustest;
3. suudab oma emotsioone ja käitumist kontrollida, oskab ka teisi arvestada ning suhtub teiste laste tegevusesse sallivamalt;
4. suudab tegutseda iseseisvalt ning sõltub vähem oma vanematest;
5. algatab mängu ja tegevusi;
6. püüab kõigega hakkama saada, on tundlik oma ebaõnnestumiste ja teiste hinnangute suhtes; otsib vastastikust mõistmist ja kaasaelamist oma tunnete;
7. hoolib väiksematest, osutab abi ja küsib seda vajaduse korral ka ise;
8. loob sõprussuhteid;
9. järgib rühmas reegleid ning arvestab rühma vajadusi;
10. talub muutusi ja vanematest eemalolekut, siiski on uues situatsioonis ebakindel ja võib tõmbuda endasse;
11. arutleb lihtsamate eetiliste probleemide üle ning teeb vahet hea ja halva vahel nii enda kui ka teiste puhul.

7. 3. Õppe- ja kasvatustegevuste eeldatavad tulemused

1) Valdkond Keel ja kõne

1.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Keel ja kõne* on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtluses;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

1.2 Valdonna *Keel ja kõne* sisu on:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppesisu:

Sisu	2 aastane	3 aastane	4 aastane	5 aastane	6 aastane
Suhtlemine	1. Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal. 2. Eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut. 3. Kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega.	1. Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga. 2. Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm).	1. Algatab ise aktiivselt suhtlust. 2. Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostevuses. 3. Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta. 4. Kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga.	1. Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha?)	1. Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta. (nt Kus ja kellega ta elab? Kas tal on lapsi?). 2. Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist. 3. Püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutusega. 4. Annab edasi kuuldud teksti (nt muinasjutu)

	4. Vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, häälightsuse või 1-2 sõnalise ütlusega	3. Kommenteerib enda ja/või kaaslaste tegevust 1-2 lausungiga. 4. Mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega. 5. Loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust.	5. Räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest. 6. Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.	2. Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust. 3. Kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid. 4. Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust. 5. Annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega. 6. Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3 – 5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval). 7. Loeb peast kuni 4realisi liisusalme/ luuletusi. 8. Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega.	sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate/ korralduste abil. 5. Jutustab pildi või kogemuste põhjal seotud lausungitega. 6. Jutustades seob lausungeid peamiselt sõnadega ja siis, siis, ja. 7. Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid.
Grammatika	1. Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2 sõnalisi	1. Mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid.	1. Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid. 2. Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid	1. Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid . 2. Kasutab kõnes nud- ja tud- kesksõnu (nt söödud – söönud).	1. Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini).

	<p>lauseid (nt Miku õue p.o Mikk tahab õue minna).</p> <p>2. Kasutab üksikuid käände- ja pöördevorme juhuslikult mõne sõna puhul (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre).</p> <p>3. Kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis.</p> <p>4. Väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (ei taha), kuuluvus (tädi lusikas), asukoht (emme siia), omadus (auto katki), subjekti-objekti suhe (issi anna pall).</p>	<p>2. Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme.</p> <p>3. Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt Joonista! Istu!).</p> <p>4. Kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt sõidab, laulavad).</p> <p>5. Kasutab kõnes õigesti tegusõna ma- ja da-tegevusnime (nt hakkame mängima, ei taha mängida).</p>	<p>rindlauseid (sidesõnad ja, aga).</p> <p>3. Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt sõitis, laulsid).</p>	<p>3. Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur – suurem – kõige suurem).</p> <p>4. Kasutab tingivat kõneviisi (mängisin, mängiksin).</p> <p>5. Ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele; punase palliga).</p> <p>6. Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lilledel).</p>	<p>2. Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb p.o loeb; mõmmi maga p.o mõmmi magab; lillene p.o lilleline; seen kasvab all kuuse p.o seen kasvab kuuse all) ning osutab neile.</p> <p>3. Kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti).</p>
Sõnavara	<p>1. Kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis.</p> <p>2. Kasutab nimi- ja tegusõnu (nt näu p.o kiisu, anna, opa p.o võta sülle), ase- ja määrsõnu (nt siia, seal, nii).</p> <p>3. Mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras.</p>	<p>1. Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi.</p> <p>2. Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud.</p> <p>3. Kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu.</p> <p>4. Kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided).</p>	<p>1. Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (nt kuusk, kask – puud; tuvi, kajakas – linnud).</p> <p>2. Kasutab kõnes objektide osade/ detailide nimetusi (käpad, saba, rool).</p> <p>3. Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tuttmüts, kelgumägi) ja tuletisi (täpiline, laulja).</p>	<p>1. Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (nt lühike – pikk, must – puhas)</p> <p>2. Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt arg, kaval, igav).</p> <p>3. Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu hommik, päev, õhtu, öö.</p>	<p>1. Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu eile, täna, homme.</p> <p>2. Kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (nt jookseb, lippab, siblib).</p> <p>3. Mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline).</p> <p>4. Kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt veereb – veeretab; sõidab - sõidutab).</p>

		5. Kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks.		4. Moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt tikkudest maja – tikumaja; nuga õuna koorimiseks – õunanuga).	5. Nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (nt lilled: tulp, roos).
Häälda- mine	1. Hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna. 2. Hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid, nt a, e, i, o, u, p, m, t, l.	1. Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. 2. Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r, s, k, õ, ü).	1. Kasutab oma kõnes tuttavaid 2 – 3silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. 2. Hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt –nt, -lt, -mp jne).	1. Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid. 2. Hääldab õigesti 3 – 4silbilisi tuttava tähendusega sõnu. 3. Hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1 – 2silbilistes tuttava tähendusega sõnades. 4. Hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt taburet, banaan, diivan).	1. Kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.
Kirjalik kõne	1. Vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamise pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta.	1. Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte. 2. Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste. 3. Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt	1. Tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas. 2. Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti. 3. Matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiaatsiga.	1. Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites). 2. Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul).	1. Häälib täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid kasutades) 1-2silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu. 2. Määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas. 3. Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest

		sarnaseid sõnu üksteisest (nt tass – kass, pall – sall, tuba – tuppa), osutades pildile või objektile.		3. Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime)	sõnast koosnevaid ridu (nt koli – kolli (III v); koli – kolli (II v); koli – kooli (III v); koli – kooli (II v). 4. Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid).
--	--	--	--	--	---

2) Valdkond *Mina ja keskkond*

2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Mina ja keskkond* on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

2.2 Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

2.3 Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Mina ja keskkond*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlgitama;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Õppesisu:

Valdkond *Mina ja keskkond*

Sisu	2-4 aastane	4-6 aastane	6-7 aastane
Mina	1. Ütleb küsimuse korral oma ees- ja perekonnanime. 2. Vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss. 3. Ütleb vastuseks vanuse küsimusele oma ea aastates või näitab seda sõrmedel.	1. Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (tüdruk, poiss).	1. Oskab end tutvustada. 2. Teab oma kohustusi ja õigusi. 3. Kirjeldab enda omadusi ja huve.
Perekond ja sugulased	1. Nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend. 2. Teab õdede ja vendade nimesid.	1. Kirjeldab oma perekonda (pereliikmed + onu ja tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed).	1. Teab oma pereliikmeid ja lähissugulasi. 2. Mõistab, et pered võivad olla erinevad. 3. Jutustab oma vanavanematest.
Kodu	1. Vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta.	1. Kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja. 2. Nimetab kodu asukoha: linnas (tänav, linn), maal (talukoha nimi). 3. Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas.	1. Oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta. 2. Teab kodust aadressi ja telefoni.

Lasteaed	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab nimetada oma rühma nime. 2. Suudab leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik). 3. Nimetab rühmas olevaid esemeid. 4. Ütleb küsimuse korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabi nimed. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimetab oma lasteaia nime. 2. Oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu. 3. Teab nimetada lasteaia töötajaid ja nende tegevusi. 4. Teab oma, võõra ja ühise tähendust. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab lasteaia aadressi. 2. Nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust. 3. Kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja traditsioone.
Kool			<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab kooli kui õppimise kohta. 2. Oskab kirjeldada, mille poolest lasteaed koolist erineb.
Ametid, elukutsed, tööd	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi. 2. Matkib lihtsamaid töövõtteid. 3. Asetab töövahendid kokkulepitud kohta. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab nimetada vanemate ameteid. 2. Kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas. 3. Loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid. 4. Põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid. 2. Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust. 3. Mõistab töö ja vastutuse tähtsust. 4. Soovib osaleda jõukohastes kodutöodes. 5. Selgitab raha otstarvet.
Kodumaa, teised rahvused Eestis	<ol style="list-style-type: none"> 1. Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriie kandmine jm). 2. Leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid. 2. Oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilippu. 3. Oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimetab Eesti riigisümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi). 2. Teab koduvalla/ -linna sümboleid. 3. Oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta. 4. Teab Eesti Vabariigi presidendi nime. 5. Oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone. 6. Suhtleb teisest rahvusest lastega. 7. Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa).
Tähtpäevad, pühad ja kombed	<ol style="list-style-type: none"> 1. Räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse). 2. Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kirjeldab tähtpäevi peres. 2. Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotud tegevusi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab eesti rahva traditsioone ja kombeid. 2. Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev jm).

			<p>3. Oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingedepäev jm).</p> <p>4. Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha).</p>
Üldinimlikud väärtused ja tunnustatud käitumisreeglid	<p>1. Teab mõistete hea ja paha tähendust.</p> <p>2. Meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab.</p>	<p>1. Teab mõistete õige ja vale tähendust.</p> <p>2. Teab üldtuntud viisakusreegleid.</p> <p>3. Tunneb ja järgib lauakombeid.</p>	<p>1. Teab mõistete ausus ja autus tähendust ning oskab vastavalt käituda.</p> <p>2. Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm).</p> <p>3. Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest.</p>
Sõprus ja abivalmidus	<p>1. Küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid.</p> <p>2. Oskab haiget saanud sõpra lohutada.</p>	<p>1. Nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi.</p> <p>2. Oskab sõpra lohutada ja abistada.</p> <p>3. Oskab andeks anda ja leppida.</p>	<p>1. Oskab luua ja hoida sõprussuhet; teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla.</p> <p>2. Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides.</p>
Hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikus		<p>1. Märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada.</p> <p>2. Oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jm).</p>	<p>1. Oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid.</p> <p>2. Oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanaemad, vanavanaemad jt).</p>
Suhtumine erinevustesse		<p>1. Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, vaegnägemine – valge kepp, vaegkuulmine – kuuldeaparaat).</p>	<p>1. Oskab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi.</p> <p>2. Teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid.</p> <p>3. Pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires.</p>
Ehitised	<p>1. Tunneb ära oma kodu ja lasteaias ning tuttavad teenindusasutused.</p>	<p>1. Kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus.</p> <p>2. Oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet.</p>	<p>1. Oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet.</p>

		3. Oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid.	2. Oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm). 3. Oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksla, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm). 4. Teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirik, veski jm).
Kodu- masinad	1. Oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja –elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm).	1. Kirjeldab kodumasinaid ja –elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte.	1. Kirjeldab kodumasinaid ja –elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte (kirjeldused on täpsemad, võivad lisanduda põllutöömasinad).
Sõidukid	1. Oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll).	1. Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet.	1. Oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto, teerull jm).
Jäätmed	1. Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber).	1. Kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sortitakse	1. Teab, miks on vaja prügi sortida (paber, plast, patareid). 2. Oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi. 3. Mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine).
Tervise väärtusta- mine		1. Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).	1. Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine. 2. Kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta). 3. Teab, mis on haigus. 4. Teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarvitamine, vägivald).
Hammaste tervis	1. Teab hammaste hooldamise vahendeid. 2. Harjab hambaid täiskasvanu abiga.	1. Peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel.	1. Selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud).

		2. Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).	2. Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.
Tervislik toitumine	1. Nimetab toiduaineid.	1. Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev.	1. Oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.
Inimkeha tundmine	1. Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele.	1. Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust.	1. Selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena. 2. Teab tüdruku ja poisi erinevusi.
Ohutus ja turvalisus	1. Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).	1. Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik, lahtine tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised). 2. Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek; mängimine ohtlikes kohtades, nt tänaval, liivakarjääris, ehitisel; ujumine täiskasvanu järelvalveta; rattasõit kiivrita). 3. Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole. 4. Selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.	1. Teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud). 2. Teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades. 3. Nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada. 4. Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane). 5. Selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas.
Kodukoha loodus: veekogud, kodu-paiga mets- ja koduloomad; taimed,	1. Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest. 2. Oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud.	1. Oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, jõgi, järv). 2. Oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas.	1. Oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi ja putukaid. 2. Oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel.

seened ja putukad			
Loomad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng	1. Oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi. 2. Oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu. 3. Teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus).	1. Oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad.	1. Nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja –viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust. 2. Teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine).
Putukad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng	1. Oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane).	1. Teab putukate elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa.	1. Oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaika.
Taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, kasv, välimus, areng	1. Eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi. 2. Oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli.	1. Oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju.	1. Oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker; puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm).
Öö ja päev: nende vaheldumine ja muutused looduses	1. Oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge).	1. Eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega).	1. Kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring.
Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses ning	1. Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe).	1. Oskab nimetada kõiki aastaegu ja neid iseloomustada.	1. Seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada. 2. Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine,

loomade ja inimeste tegevused			veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne). 3. Oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm).
Ilmastik: erinevad ilmastikunähtused	1. Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab).	1. Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid. 2. Teab õhu vajalikkust ja kasutamist.	1. Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadeaga.
Inimese mõju loodusele: loodus-hoid, säästev areng	1. Mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks. 2. Teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.	1. Mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi). 2. Mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule). 3. Teab, et inimene saab talvel loomi aidata. 4. Mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi. 5. Oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm.	1. Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt. 2. Kirjeldab, millised inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele. 3. Teab, kuidas loomi talvel aidata, ja oskab seda teha. 4. Teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata. 5. Teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi). 6. Soovib osaleda looduse korrastamises.
Valguse, vee, õhu, temperatuuri ja toitainete tähtsus taimedele ning loomadele	1. Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.	1. Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku. 2. Oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele.	1. Selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele.

Valgusfoor ja tänavä ületamine	1. Teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline). 2. Teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee.	1. Teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust. 2. Teab, kuidas sõiduteed ületada. 3. Oskab ületada tänavat jalgrattaga (jalgratas käe kõrval).	1. Oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda. 2. Teab, kuidas ületada ristmikku. 3. Teab liiklemise erinevusi linnas ja maal. 4. Oskab kasutada hädaabinumbrit 112.
Liiklusmärgid	1. Teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda).	1. Teab liiklusmärkide tähendusi.	1. Teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes. 2. Teab rulluislude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad).
Sõidukid	1. Teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid. 2. Teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver).	1. Teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust. 2. Oskab ühissõidukis käituda (sõidupilet).	
Helkur, turvatool ja – vöö	1. Teab helkuri kasutamise vajalikkust.	1. Teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõidukis. 2. Oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes. 3. Oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda.	1. Teab, kuhu kinnitada helkurribad.

3) Valdkond *Matemaatika*

3.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Matemaatika* on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

3.2. Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

3.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Matemaatika*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Õppesisu:

Sisu	2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	1. Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks.	1. Otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka.	1. Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma	1. Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni.	1. Mõtestab arvude rida 12ni. 2. Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja

	<p>2. Leiab erinevate esemete hulgast palju ja üks.</p> <p>3. Loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele mitu on?</p>	<p>2. Paaride moodustamisega (üks ühesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades sama palju ehk võrdselt.</p> <p>3. Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni.</p>	<p>lapsed on poisid ja tüdrukud)</p> <p>2. Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on rohkem kui, vähem kui.</p> <p>3. Tutvub arvudega 10ni.</p>	<p>2. Oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu.</p> <p>3. Tunneb numbrimärke.</p> <p>4. Võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui).</p> <p>5. Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab.</p> <p>6. Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.</p>	<p>kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =).</p> <p>3. Oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi.</p>
Suurused ja mõõtmine	<p>1. Näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur – väike).</p>	<p>1. Võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (suurem – väiksem), pikkuse (pikem – lühem), laiuse (laiem – kitsam) järgi ning kasutab mõisteid.</p>	<p>1. Järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem – madalam).</p> <p>2. Järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.</p>	<p>1. Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi.</p> <p>2. Leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema – väiksema – sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades.</p> <p>3. Hindab kaugust silma järgi.</p> <p>4. Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga.</p> <p>5. Järjestab raskuse ja paksuse järgi.</p>	<p>1. Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m ja km; massimõõtu kg ning mahumõõtu liiter; rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängutegevustes.</p> <p>2. Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga.</p>
Geomeetrilised kujundid	<p>1. Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel.</p> <p>2. Kompimise - veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ringi ja ruutu.</p>	<p>1. Eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt.</p>	<p>1. Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast.</p>	<p>1. Koostab mustreid, laob pilte kujunditest.</p> <p>2. Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi.</p>	<p>1. Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk).</p>

Orienteerumine ajas	1. Vestleb ööle ja päevale iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus.	1. Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (pildidel, vestluses vm). 2. Eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi).	1. Teab ööpäeva osi hommik – päev – õhtu – öö; kirjeldab tegevusi ja sündmusi eile – täna – homme.	1. Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi. 2. Eristab mõisteid kiiresti – aeglaselt, varsti, hiljem, kohe.	1. Teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja -päeva. 2. Määrab kellaaega täistundides ning koostab päevakava. 3. Kasutab kõnes õigesti sõnu enne, praegu, hiljem – varem, noorem – vanem.
Orienteerumine ruumis	1. Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub ülal-all, kõrval, ees-taga.	1. Määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: ülal – all, ees – taga (minu ees, minu taga jne).	1. Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (seisan Alo taga; olen tahvli ees). 2. Määrab vasakut ja paremat poolt.	1. Määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: all – peal, kohal, keskel, äärel, vasakul – paremal. 2. Orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi.	1. Orienteerub tasapinnal (paberil).

4) Valdkond *Kunst*

4.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Kunst* on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatab, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatab kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

4.2. Valdkonna *Kunst* sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;

- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

4.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Kunst*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Õppesisu:

Sisu	2-3 aastane	4-5 aastane	6-7 aastane
Kujundamine ja väljendamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest. 2. Leiab kriitselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid. 3. Leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kujutab natuurist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks. 2. Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest. 3. Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt 4. Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid. 5. Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks. 2. Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades. 3. Jutustab teemaatilistes töödes tegelaste tegevusest, omavahelistes suhetest ning tegevusajast ja –kohast. 4. Rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga. 5. Tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne).
Kujundamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme ääri kaunistamiseks (tass, taskurätt jne). 2. Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega. 3. Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šabloonil või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata. 2. Kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset. 3. Selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib. 4. Aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi.
Voolimine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale. 2. Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Õonestab ümarvorme süvendit pöidlaga vajutades. 2. Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades. 3. Nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid. 4. Ühendab voolitud detaile omavahel. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära. 2. Valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid. 3. Niisutab voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks.

Joonistamine	1. Tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriitide, pehmete pliiatsitega jne) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni), püsides paberi piirides.	1. Jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks. 2. Joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide, söega, muutes joonte tihedust. 3. Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta.	1. Kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt. 2. Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda. 3. Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.
Maalimine	1. Tõmbab pintsliga erineva suurusega jooni, teeb täppe ning katab pindu. 2. Trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega. 3. Vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga.	1. Võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu. 2. Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuse ja –tõmmetega. 3. Ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt.	1. Segab värve uute toonide saamiseks. 2. Kasutab töös eri jämedusega pintsleid. 3. Väldib värvide määrdumist. 4. Kasutab töös pintslit erinevalt (pintslit otsa ja külge).
Meisterdamine	1. Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke. 2. Katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid.	1. Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemasolust. 2. Lükib paelale, traadile vms auguga esemeid. 3. Valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.	1. Kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne. 2. Valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtted. 3. Valmistab lihtsa mänguvasja täiskasvanu tegevust matkides.
Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	1. Vaatleb pilte, näidistöid ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele. 2. Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.	1. Vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust. 2. Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud. 3. Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödessa.	1. Märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu. 2. Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtub pärast. 3. Kasutab raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.

5) Valdkond *Muusika*

5.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Muusika* on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

5.2. Valdkonna *Muusika* sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

5.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Muusika*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalne tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Sisu	2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Laulmine	1. Kuulab ja jälgib õpetaja laulu.	1. Huvitub laululistest tegevustest; püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasa nt üksikuid silpe, sõnu, laululõike). 2. Osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa).	1. Laulab rühmaga samas tempos. 2. Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule.	1. Laulab väljahingamisel loomuliku häälega. 2. Esitab laule rühmaga samas tempos. 3. Laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule.	1. Laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule. 2. Esitab neid laule nii rühmas kui ka üksi.
Muusikalis-rütmiline liikumine	1. Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine).	1. Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt kõnd ja jooks, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilisega).	1. Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (nt plastilise intoneerimise ehk loova liikumisega). 2. Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetoestikõnd ja –jooks, liikumine hanereas ja ringis). 3. Osaleb laulumängudes.	1. Muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit (nt liigub hanereas ja ringis nii üksi kui ka paaris). 2. Esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente.	1. Väljendab ennast loovalt liikumise kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu), nt kasutab külj- ja eesgaloppi ning hüpaksummu. 2. Sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga.
Muusika kuulamine	1. Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.	1. Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigutab keha vmt)	1. Kuulab laulu ja muusikapala. 2. Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega. 3. Tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule.	1. Kuulab laulu ja muusikapala huviga. 2. Väljendab kuulatud muusikas tajutud erinevate muusikaliste tegevuste (liikumise, laulmise, pillimängu) kaudu, näiteks järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega või, tundes ära õpitud laulu (kuuldes nii melodiat kui ka sõnu), hakkab kaasa laulma.	1. Kuulatud muusikat iseloomustades kasutab eakohast sõnavara. 2. Näitab tegevuses üles loomingulist initsiatiivi, toetudes oma kogemusele kuulnud palade suhtes (nt jutustab, mida kuulis muusikas). 3. Eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika

					lihtsamaid žanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul).
Pillimäng	1. Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi).	1. Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekujulistel, väikesel trummil ja marakal.	1. Mängib rütmipille (nt kõlakarpi, trummi, kuljuseid, pandeirat) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks. 2. Eristab kuulates neid tämbri järgi.	1. Mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille. 2. Mängib rütmisaateid lasteriimidele ja –lauludele. 3. Ansambelmängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos. 4. Mängib tramburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette.	1. Oskab mängida eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele. 2. Mängib pilliansambelis. 3. Mängib järgmisi pille: kõlaplaadid, metall-agoogo, cabasa, cazizi, plaatpillid (ksülofon, metallofon, kellamäng).

6) Valdkond *Liikumine*

6.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Liikumine* on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

6.2. Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;

- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

6.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Liikumine*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Õppesisu:

Sisu	2 aastane	3 aastane	4 aastane	5 aastane	6 aastane	7 aastane
Liikumisteadmised	1. Sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult.	1. Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided.	1. Sooritab harjutusi õpetaja korralduste sõnalise seletuse järgi.	1. Nimetab kodukohas harrastatavaid spordialasid ja	1. Osaleb lasteaia spordipäeval. 2. Talub kaotust võistlusmängudes.	1. Nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntuma sportlase.

	2. Liigub õpetaja juhendamisel ohutult.	2. Arvestab rühmakaaslaste aktiivses tegevuses.	2. Järgib meeldetuletamise korral hügieeninõudeid.	peetavaid spordivõistlusi. 2. Teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid (nt topispalli) ohutult, sobival viisil ja kohas. 3. Õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise.	3. Teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires. 4. Mõistab hügieeninõuete olulisust. 5. Õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu.	2. Keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele. 3. Liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest (valides sobivad paigad ja vahendid). 4. Peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust.
Põhiliikumised	1. Ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste. 2. Kõnnib piiratud pinnal. 3. Säilitab kõndides ja joostes sihi. 4. Hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda.	1. Sooritab põhiliikumisi. 2. Säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.	1. Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes. 2. Teeb koordinatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.	1. Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes. 2. Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi. 3. Teeb harjutusi väikevahenditega.	1. Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses. 2. Ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisäülesandeid.	1. Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised. 2. Säilitab paigal olles ja liikudes tasakaalu. 3. Kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.
Liikumismängud	1. Mängib koos juhendaja ning kaaslastega kõnni- ja jooksumänge.	1. Mängib matkiva sisuga 1-2 reeglise kõnni- ja jooksumänge.	1. Mängib 2 – 4 reeglise liikumismänge. 2. Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel.	1. Mängib kollektiivseid võistlusmänge. 2. Osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud).	1. Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes.	1. Võistleb kombineeritud teatevõistlustes (nt takistusriba läbimine). 2. Mängib sportlike elementidega mänge

		2. Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.		3. Tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu.		(korvi visked, jalgpall jne). 3. Organiseerib ise liikumismänge. 4. Kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.
Spordialad: võimlemine	1. Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi. 2. Jookseb veereva vahendi (palli, rõnga) järel.	1. Sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega. 2. Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega. 3. Teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.	1. Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni. 2. Hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus.	1. Teeb vahenditega (palliga, hübitsaga) harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti. 2. Valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes. 3. Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.	1. Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu. 2. Säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu.	1. Valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval. 2. Orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundusliikumisi, olles kolonnis esimene. 3. Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi.
Spordialad: Kelgutamine	1. Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskudes.	1. Veab tühja kelku. 2. Sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla.	1. Kasutab suuskadel liikudes käte abi ja keppide tuge.	1. Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast. 2. Kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt haarab esemeid)		1. Osaleb kelguvõistlustel (kaugusele, täpsusele).
Suusatamine Ujumine		1. Liigub suuskadel otsesuunas.	1. Kasutab sihipäraselt abivahendeid (rõngast, kätiseid, nn nuudlit).	1. Suusatades kasutab libisemist.	1. Suusatab vahelduva libiseva sammuga. 2. Käsitseb suusavarustust õpetaja abiga.	1. Sõidab nõlvakust alla põhiasendis. 2. Suusatab koordineeritud liikumisega.

						3. Käsitseb suusavarustust iseseisvalt.
Tants ja rütmika	<p>1. Kasutab liikudes rütmipille juhendaja abil.</p> <p>2. Sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi.</p>	<p>1. Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi.</p> <p>2. Sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos.</p>	<p>1. Sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi.</p> <p>2. Plaksutab ja liigub vastavalt rütmile.</p>	<p>1. Jäljendab liikumisega erinevaid rütme.</p> <p>2. Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele.</p> <p>3. Liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt.</p>	<p>1. Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga.</p> <p>2. Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.</p>	<p>1. Sooritab rütmiliikumisi ühel ajal kaaslasega.</p> <p>2. Liigub enda tekitatud rütmi järgi ning vahelduva tempoga kiirelt aeglasele.</p> <p>3. Väljendab liikumise kaudu emotsioone.</p> <p>4. Kasutab liikudes loovalt vahendeid (linte, rätikuid, rõngaid).</p>
Vaba aeg ja loodusliikumine	<p>1. Mängib vabamängus iseseisvalt.</p>	<p>1. Matkab õpetajaga või vanematega looduses.</p> <p>2. Teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.</p>	<p>1. Algatab iseseisvalt mängu.</p> <p>2. Tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal.</p>	<p>1. Kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt.</p> <p>2. Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.</p>	<p>1. Suudab sõita tõukerattaga ja kahe rattalise rattaga, suusatada ning liikuda rulluisudel.</p>	<p>1. Tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul.</p> <p>2. Mängib lihtsamaid maastikumänge.</p>

8. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMINE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

8.1. Lapse arengu hindamine

Hindamisel on aluseks eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused. Lapse arengu analüüsimise eesmärk on koguda teavet lapse arengu kohta, mida saab jagada pedagoogidega, vanematega, lapsega ja kasutada õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel. Tähtis on mõista iga lapse eripära, tema tugevaid ja veel arendamist vajavaid valdkondi, samuti välja selgitada erivajadused. Last hästi tundes on erinevatel osapooltel võimalik toetada lapse mitmekülgset arendamist.

Lapse arengu hindamine toimub igapäevases õppe- ja kasvatusprotsessis. Pedagoogid vaatlevad lapsi erinevates tegevustes lasteaiapäeva jooksul. Lapsi jälgitakse vabamängus, igapäevategevustes ja pedagoogi suunatud tegevustes.

Logopeed uurib iga õppeaasta algul (septembris ja oktoobris) kõikide lasteaias käivate laste kõnet ja teavitab vanemaid logopeedilise abi vajadusest. Logopeed selgitab välja kõneliste ja arenguliste erivajadustega lapsed. Teavitab lapsevanemat kirjalikult, kui lapsel on vajadus osaleda logopeedilistes tegevustes. Logopeed määrab abi vajavate lastega töötamise ajakava ja koostab lapsele logopeedilise abi plaani. Logopeedi arendustegevused toimuvad nii individuaal- kui ka grupitegevustena.

Direktor kinnitab logopeedilidst abi saavate laste nimekirjad käskkirjaga.

Arenghindamise dokumenteerimine

Arengukaart on elektrooniline ja täidetakse ELIIS keskkonnas. Lapsevanemale on arengukaart ELIIS-i keskkonnas nähtav siis, kui kaart on arenguvestluse läbiviimise hetkeks valmis. Arengukaart kirjeldab lapse arengut õppeaasta vältel kogutud informatsiooni põhjal.

Arenghindamiseks kasutatavad meetodid

- Vaatlus (situatsiooni, mänguvaatlused)
- Arengumängud

8.2. Lapse arengumapi koostamise põhimõtted

Lapse arengu jälgimiseks koostatakse igale lapsele arengumapp. Arengumapp on informatsiooni kogumiseks lapse arengu kohta lasteasutuses, on lapsega seotud ülestähenduste kogum:

- Aitab märgata lapse eripärasid, tugevusi ja arendamist vajavaid valdkondi, last hästi tundes on kõigil osapooltel võimalus rohkem lapse arengule kaasa aidata;
- Lapsele huvitav tutvuda, kaasa lüüa ja meenutus tema arengust ja tegevusest;
- On planeerimise ja hindamise vahend lasteaias;
- Arengumapp on individuaalse arenguestluse aluseks lapsevanemaga;
- Lapsevanemale jääb mälestus lapse kasvamisest lasteasutuses.
- Kogu dokumenteerimine on täidetud korrektselt (kuupäevad) näidates lapse arenemist (tuues esile tugevusi ja arengut toetavaid valdkondi ja muud olulist lapse kohta).
- Kaks korda aastas võib arengumapi koju viia;
- Arengumapi koostamisel on oluline järjepidevus.

Arengumapi struktuur

Täiskasvanute poolt koostatud arengumapp lähtub lapsest, on individuaalne. Igal lapsel on arengumapp. Arengumapi koostamise eesmärk on lapse kasvamise ja arenemise nähtavaks tegemine lapsele endale ja tema vanematele.

Arengumapp töövahendina võimaldab laste arengut ja kasvamist dokumenteerida ja kogutud materjalide alusel hinnata.

- Arengumapp algab tiitellehega (asutuse, rühma ja lapse nimega ning alustamise kuupäevaga).
- Lapse mängu vaatluslehed, mängu kirjeldused, rollide ülevaateid jms.
- Laste erinevaid küsitlusi, intervjuusid jms.
- Valikut laste huvitavatest ütlemistest, arvamustest ja sõnalisest loomingust.
- Minu keha – minu käejälg, minu jalajälg, minu sõrmejäljed jms.
- Valikut lapse loomingust; iga kolme kuu jooksul valminud töödest lapse oma valik, töö tagumisel küljel kirjeldus, miks laps selle töö valis.
- Kokkuvõtte logopeedilisest kõneravist (logopeed).
- Individuaalne arenduskava, individuaalsest toetamisest kokkuvõtted jms, last toetavad tegevused

- Lapse saavutused, edusammud – rühma, lasteaia, linna üritustel osalemistest jms (n. diplomid, tänukirjad vms).
- Lastevanemate küsitlused lapse kohta.
- Lapse ja lapsevanema koostöö lehed (n küsitlustele vastamised, ühine teemalahendus n. minu nime saamisluhu, meie pere sugupuu, vms....).
- Pildid, fotod lapse tegemistest lasteaias koos lapse jutustusega.
- Koolivalmiduse testide tulemused.
- Arenguvestluste kokkuvõtted.
- Mapi jaotus on vanuseline.

Lapsevanemal on alati võimalus tutvuda oma lapse arengumapiga. Arengumapp käib lapsega kaasas kogu lasteaia perioodi. Arengumapid on individuaalse arenguvestluse aluseks lapsevanemaga.

8.3. Lapse arenguvestluste läbiviimise põhimõtted ja korraldus

Arenguvestlus on õpetaja ja lapsevanema vaheline usalduslik arutelu. Arenguvestlus on koostöövõimaluste otsimine lasteaia ja kodu vahel lapse arendamiseks.

Lasteaiaõpetaja üldine vastutus

Iga lasteaiaõpetaja vastutab selle eest, et:

- 1) lapsed saavutaksid õppekavas sätestatud lapse arengu eeldatavad tulemused;
- 2) lasteaias valitseks lapse arengut toetav õhkkond;
- 3) iga lapse vanematega toimuks vähemalt üks kord aastas arenguvestlus, mille eesmärgiks on vastastikune tagasiside.

Arenguvestluse eesmärk

Lapsevanema ootuste väljaselgitamine lapse arengu ja lasteaiaõpetaja töö ja lasteaia kohta. Mõlemapoolsete edasiste tegevuste kavandamine lapse arengu ja õppimise toetamisel.

Vähemalt üks kord õppeaastas viivad pedagoogid läbi lapse arengu toetamiseks lapsevanemaga arenguvestluse. Arenguvestlused lapsevanematega toimuvad üks kord aastas, kevadeti (aprill-mai). Arenguvestlus on usalduslik õpetajate ja lastevanemate vaheline vestlus lapse arengut puudutavates küsimustes.

Õpetaja ettevalmistus	Arenguvestluse läbiviimine	Tulemus
<p>Informatsiooni kogumine lapse arengu kohra (lapse arengumapp)</p> <p>Ajaplaani koostamine (rühma aasta tegevuskava)</p> <p>Lapsevanemale vestluseks küsimustiku koostamine (lähtudes vestluse eesmärgist)</p> <p>Lapsevanemale ja õpetajale vestluseks ettevalmistusleht</p> <p>Lapsevanema vestlusele kutsumisega vähemalt 2 nädalat enne toimumist</p> <p>Kokku leppimine meeskonna liikmetega, kelle osalemine on vestlusel vajalik</p>	<p>Sissejuhatuse meeldiva õhkkonna loomine (väljenda end selgelt, arusaadavalt, vajadusel küsi üle kasutades „tagasipeegeldamist“... ma sain aru.. jne).</p> <p>Lapsevanemale antav tagasiside lapsest on positiivne, heatahtlik, aus, siiras, tunnustades lapse püüdlusi.</p> <p>Probleemide esitamine on konkreetne, tuginedes faktidele, kirjeldusele, arengumapis sisalduvale materjalile.</p> <p>Küsitakse lapsevanema arvamusi, selgitusi, ettepanekuid.</p> <p>Pakutakse omapoolseid sobivaid soovitusi õppe- ja kasvatustöö küsimustes</p> <p>Arengu. Perevestlusest peab jääma positiivne kogemus</p> <p>Vestluses saadud info on konfidentsiaalne</p> <p>Ettenähtud ajast kinnipidamine</p> <p>Lõpetamine positiivselt, tänuga</p>	<p>Saavutatakse lapsevanemaga parem usaldussuhe</p> <p>Kooskõlastaks nägemus lapse arengust</p> <p>Vajadusel sõnastatakse koos lapse arengut toetavad eesmärgid, kokkulepped, mis on kooskõlas lapse arengu eeldatavate tulemustega.</p> <p>Vestlus lõpeb kirjaliku lühikokkuvõtte tegemisega ja allakirjutamisega.</p> <p>Saadakse tagasiside lasteaia kohta.</p> <p>Tehakse ettepanekuid direktorile.</p>

Arengu hindamise tulemuste fikseerimine:

- Igapäevane elektrooniline rühmapäevik;

- lasteaeda tülles seatakse sisse arengumapp;
- elektroonilise arengu hindamise lehe täitmine Eliisis;
- rühma laste arengu hindamise analüüs õppeaasta lõpul, mis on osa rühma õppekasvatustöö analüüsist.
- laste vaatluslehed

Lähtuvalt arengu analüüsistest rühma õpetajad:

- koostavad rühma aasta õppe-ja kasvatustöö analüüsi;
- seavad analüüsist tulenevalt uue õppeaasta eesmärgid;

9. LAPSE KOOLIVALMIDUSE HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lasteaia ülesanne on olla toeks lastevanematele laste koolivalmiduse kujundamisel. Lapse ettevalmistamine õppimise alustamiseks kooliks toimub kogu koolieelse elu jooksul. Lasteaias luuakse võimalused lapse igakülgseks arenguks, et tulla toime koolis ja edaspidises elus.

9.1 Lapse koolivalmiduse kujunemine

Füüsilise aspekti seisukohalt on oluline:

- tervislik seisund: koormustaluvus ja töövõime;
- kehaline areng: liikumisaktiivsus ja vastupidavus;
- oskus valitseda oma liigutusi ja liikumist;
- motoorne areng: käelihaste tegevus ja koostöö silmadega.

Vaimse aspekti seisukohast on oluline:

- oskus kasutada oma teadmisi;
- vaatlusoskus, tähelepanu koondamine;
- kujutluste olemasolu ruumist ja ajast;
- loogiline mõtlemine (järjestamine, rühmitamine, võrdlemine jne);
- kõne-, väljendamis- ja jutustamisoskus;
- oskus tajuda detaile ja tervikut, üldistusoskus.

Sotsiaalse aspekti seisukohast on olulised:

- soov õppida ja omandada uusi teadmisi;
- käitumine (omandatud käitumismallid);
- oskus seada eesmärke ja ülesandeid;
- tahe täita täiskasvanu juhiseid.

Lapse ettevalmistamisel jälgime järk-järgulisuse printsiipe:

- mängulistel tegevustel üleminek püsivust nõudvatele tegevustele;
- tegevuste pikendamine.

Pedagoogid jälgivad ja analüüsivad lapse arengut. Tehakse koostööd lapsevanemate ja erialaspetsialistidega. Nõustatakse lapsevanemaid koolipikenduse küsimustes. Korraldatakse „Lahtiste uste päevi“ koolis. Õpetajad vestlevad koolivalmidusest lastevanemate koosolekutel ja lasteaiaõpetajatega. Lasteaia lastel ja vanematel on alati võimalus tutvuda kooli, õpetajate ja koolitunniga. Eripedagoog-logopeed viib läbi töö laste koolivalmiduse tasemega tutvumiseks. Arengukaardi ja eripedagoogi töö põhjal täidetakse ELIIS-i keskkonnas koolivalmiduskaart

ning antakse tagasidet lastevanematele. Lasteaia lõpetamisel väljastatakse lapsele lasteaia rekvisiitidega tunnistus ja koolivalmiduskaart.

6. Logopeediline uuring, mille käigus lasteaia logopeed annab hinnangu:
  - 1) lapse sõnavarale ja väljendusoskusele;
  - 2) kõne morfoloogilise ja süntaktilise arengu tasemele;
  - 3) häälduse ning teksti mõistmisele;
  - 4) lugemisele ja kirjutamise eeldustele;
  - 5) kognitiivsetele võimetele.
7. Hindamised viiakse läbi vastavate juhendite alusel. Koolieeliku arengu hindamine viiakse läbi kevadel. Kõik saadud tulemused dokumenteeritakse ja lisatakse lapse arengumappi. Antud tulemuste põhjal antakse tagasisidet lapsevanemale.
8. Lapse koolivalmiduse hindamisel saadud arengu tulemusi kirjeldatakse üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades elektroonilisel lapse koolivalmiduse kaardil (Lisa 2), tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed.
9. Koolivalmiduskaardile märgitakse lapse lasteasutuses viibitud ajaperiood.
10. Koolivalmiduskaardi allkirjastavad selle koostamisel osalevad isikud: rühmaõpetajad, muusika- ja liikumisõpetaja, logopeed, lapsevanem (eestkostja) ja lasteasutuse direktor.
11. Koolivalmiduskaarti säilitatakse lasteasutuses viis aastat.

9.2 Koolikohustuse täitmise edasilükkamine

Tulenevalt lapse tervislikust seisundist teavitatakse lapsevanemat lasteaia tugimeeskonna poolt võimalusest taotleda nõustamiskomisjonilt koolikohustuse edasilükkamist, esitades nõustamiskomisjonile vastavasisulise avalduse alates jooksva aasta 1. märtsist. Koolipikenduse küsimustes nõustavad lapsevanemat lasteaia tugispetsialistid ja rühmaõpetajad. Koolikohustuse edasilükkamise taotlemiseks esitab lapsevanem Raplamaa Rajaleidja nõustamismeeskonnale järgmised dokumendid:

- avaldus;
- lapse sünnitunnistuse koopia;
- arsti kirjalik otsus (väljavõtte tervisekaardist ja ravi/taastusravi plaan);
- koolieelses lasteasutuses või ettevalmistusrühmas käiva lapse kohta pedagoogi

koostatud iseloomustuse;

- koolieelses lasteasutuses või ettevalmistusrühmas käiva lapse joonistustööd.

9. KOOSTÖÖ

Koostöö peredega

Pereliikmetega suhtlemine ja info vahetamine erinevates küsimustes toimub mitmesuguste tegevuste läbi. Vanemad ja teised pereliikmed on alati oodatud rühma, ühinema laste tegevustega, jagama lastega oma oskusi ja abistama õpetajaid lastega erinevate tegevuste, väljasõitude, ürituste läbiviimisel. Suhtlemine õpetaja ja pereliikmete vahel võib toimuda erinevates vormides: lapse toomise ja viimise ajal, rühma koosolekutel, koolitustel. Perede osalemine mängib olulist rolli rühmas õpitu kinnistamisel ja laiendamisel ning kodusel õppimisel ja huvi tekitamisel.

Oluline on:

- lastevanemate toetamine ja abistamine ning nendega koostöö tegemine; üldõpetuslikest põhimõtetest lähtumine, õuesõppe ja avastusõppe läbiviimine;
- lapsele turvatunde ja arengut soodustava keskkonna loomine, arvestades kodukoha loodust, liikumisvajadust ja tervise hoidmist;
- humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
- eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste rahvustest laste kultuuri eripäraga arvestamine;
- eduelamuse andmine, loovuse toetamine, tervise edendamine ja hoidmine;

Koostöö kooliga

Koostöös kooliga toimuvad lasteaiasõpetajate ja klassiõpetajate ümalauad kaks korda aastas. Klassiõpetaja osaleb koolieelikute rühma koosolekutel. Koostöö tõhustamiseks korraldatakse erinevaid ühisüritusi kooliga – teatrid, kontserdid, tervisenädal jms. Koolieelikud külastavad koolitunde, et tutvuda enne kooli minekut kooli keskkonnaga.

10. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Erivajadustega on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuse omadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

Erivajadustega lapse, sealhulgas andeka lapse, arengu toetamine lasteaias **on meeskonnatöö**.

Eesmärk: Laps saab aluse oskustele iseseisvalt toime tulla ja elada täisväärtuslikku elu koos oma erivajadusega.

10.1 Töö põhimõtted

1. Erivajadusega laps võtab osa rühma ja lasteasutuse ühistest ettevõtmistest vastavalt oma tasemele.
2. Laps õpib ja mängib teiste lastega koos.
3. Laps omandab teadmisi vastavalt tema arengutasemele ja arengukiirusele.

Tegevused laste arengu toetamiseks toimuvad kolmel tasandil.

I Tasand

Erivajadustega laste märkamise ning välja selgitamisega tegelevad rühmaõpetajad, eripedagoog ja logopeed. Laste erivajaduste ja eripärade väljaselgitamisel kasutatakse pedagoogilist hindamist, lapse käitumise vaatlust ja tema kasvukeskkonda puudutava lisateabe koondamist.

Koostöö lapsevanemaga

Kui erivajadustega last on märgatud ja tema arengutaset hinnatud, tuleb teha vahekokkuvõtte ja lapse hetketaset ühiselt analüüsida.

Nõustamine toimub arenguevestluse vormis, kus:

- tehakse kokkuvõtte uuringutest ja arengu hindamisest;
- ollakse perele toetajaks;
- arutatakse lapse ja pere vajadustest;
- antakse teavet lasteaias ja piirkonnas olemasolevate arendamisvõimaluste kohta.

Vajadusel ning vanema nõusolekul avatakse lapse individuaalne arengukava (Lisa 1)

II Tasand

Tugisüsteemid laste abistamiseks:

- individuaalne lähenemine;

- logopeediline abi;
- eripedagoogiline abi;
- arenguestlused;
- lastevanemate nõustamine;
- võimalik pöörduda Rapla Rajaleidja keskusesse;
- vajadusel IAK (individuaalne arengukava) koostamine.

Vajalikke tegevusi aitab korraldada Alu Kooli HEVKO (hariduslike erivajaduste laste/õpilaste töö koordinaator). Talle esitatakse lapse iseloomustus, mis aitab kaasa edasise meetme korraldamiseks.

Iga tugiteenuse osutaja teeb kokkuvõtteid individuaalse arengukavale vähemalt üks kord aastas. HEVKO teatab lapsevanemat kokkuvõtete tulemustest.

III Tasand

Sel tasandil lisandub lapse arendamistingimuste määratlemisse nõustamismeeskond.

Nõustamiskmeeskonna otsuse alusel jätkub eriõpetuse ja tugiteenuste rakendamine lasteaia tava-, sobitus- või erirühma tingimustes.

Koolikohustuse edasilükkamise otsuse teeb Raplamaa Rajaleidja keskuse nõustamismeeskond ja annab välja vastava kirjaliku tõendi.

10.2 Meeskonnaliikmete tegevussuunad erivajadusega lapse toetamisel

Rühmaõpetajad:

- Märkavad lapse probleemi, peavad lapse kohta vaatluslehte, kuhu fikseerivad kirjalikult lapse positiivsed ja negatiivsed situatsioonid, konfliktid, lahendused jm olulise.
- Analüüsivad lapse arengu analüüsi tulemusi ja situatioone, toimunud lahendusi, toetamise võimalusi jm olulist.
- Pöörduvad lapsevanema poole, teavitavad probleemist, selgitavad koduse olukorra, kaasavad lapsevanema koostööle lapse toetamiseks jne. Soovitavad koos eripedagoogi ja logopeediga vajadusel lapsele erialaspetsialisti konsultatsiooni.
- Teavitavad lasteaia juhtkonda lapsega seotud probleemidest.
- Selgitavad vajadusel rühma lapsevanematele rühma eripära ja töökorraldust.
- Vestlevad rühma lastega, kujundades erivajadusega kaaslasesse positiivset hoiakut.
- Suhtuvad erivajadusega lapsesse mõistvalt, väldivad negatiivseid hoiakuid.
- Kujundavad või loovad lapse(laste) turvalise keskkonna.
- Vajadusel koostavad lapsele iseloomustuse esitamiseks erispetsialistile või pöörduvad ise nõustamiseks Raplamaa Rajaleidja Keskuse poole.

- Osalevad IAK (individuaalse arengukava) koostamisel ja elluviimisel.
- Jälgib lapse liikumismustreid ja kehalise aktiivsuse muutusi. Aktiviseerib ja toetab last liikumistegevustes.
- Toetab üldfüüsilist arengut.

Lapsevanem:

- Jagab oma kogemusi lapse tegutsemise, käitumise ja suhtlemise iseärasustest. Vahendab infot erinevatelt lapsega tegeleval spetsialistidelt, arstidelt jne.
- Hoiab lasteaiaõpetajatega kontakti ja huvitub lapse edusammudest ja tegevustest lasteaias.

Eripedagoog:

- Jälgib erivajadusega lapse arengut rühmas ja soovib uusi arendamise võtteid ja vahendeid.
- Nõustab rühmaõpetajaid ja lapsevanemaid.
- Osaleb võimalusel rühma koosolekul, aruteludes ja vestlusringides, vajadusel ka arenguestlustes.
- Teeb ettepanekuid eriarstide konsultatsioonidele suunamiseks ning vormistab vajalikud väljavõtted ja kõne iseloomustused.
- Annab teavet juhtkonnale.

Logopeed:

- Uurib lapse kõnet ja tunnetuslike protsesside arengutaset.
- Kujundab ja arendab lapse kõnet kui peamist suhtlusvahendit.
- Nõustab rühmaõpetajaid ja lapsevanemaid.
- Teeb ettepanekuid eriarstide konsultatsioonidele suunamiseks ning vormistab vajalikud väljavõtted ja kõne iseloomustused.
- Annab teavet juhtkonnale.

Muusikaõpetaja:

- Jälgib last muusikalistes tegevustes.
- Äratab huvi muusika, selle kuulamise ja musitseerimise vastu.
- Aktiviseerib positiivseid aistinguid ja emotsioone läbi muusikaliste impulsside.
- Toetab rütmi- ja kuulmistaju arengut.

HEVKO (hariduslike erivadustega laste/õpilaste töö koordinaator):

- Tutvub lapsega, teeb oma tähelepanekud rühma töökorraldusest jne.
- Nõustab rühmameeskonda, pakkudes erinevaid lahendusi jms.

- Organiseerib õpetajatele vestlusringe, ümarlaudu, soovib koolitust, toetamaks õpetajate toimetulekut, osaleb IAK-de koostamises.
- Informeerib lasteasutuse direktorit, teeb ettepanekuid.

Direktor:

- Vajadusel osaleb aruteludes, vestlusingides.
- Võimaldab õpetajatele täiendkoolitust.
- Vajadusel muudab töökorraldust; tagab tugiisiku olemasolu jms lähtuvalt seadusandlusest.
- Leiab võimalusi vajaliku materiaalse baasi jaoks.
- Suunab vajadusel lapsevanema nõustamiskomisjoni.

Andekas laps

Andekuse tunnused, mida saab tähele panna, avalduvad:

- mõtlemise ja õppimise osas,
- töösse suhtumise ja huvide osas,
- sotsiaalses käitumises.

Arendustegevused lasteaias:

- keskkonna kohandamine,
- õpisisu ja õppeprotsessi kohandamine lapse arendamiseks,
- laste emotsionaalne toetamine,
- sotsiaalsete oskuste kujundamine;
- tegutsemisvõimaluste loomine.

11. LASTEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Koostöö lapsevanematega toetub partnerlussuhete loomisele. Pedagoogid ja lapsevanemad vastutavad vastastikuste heade suhete loomise ja arendamise eest. Igapäevane suhtlemine, lugupidamine, lapse huvide ja erinevustega arvestamine toetab positiivsete suhete kujunemist. Perekond kannab peamist vastutust lapse kasvatuse, hoolitsuse ja arengu eest.

Tähtis on õpetaja ja lapsevanemate esmane kohtumine. Esimese sammu koostöö loomiseks teeb õpetaja. Hea koostöö aluseks on õpetaja professionaalsed suhtlemisoskused, positiivne hoiak ja oskus ennast vanematele arusaadavaks teha.

Koostöö lapsevanemaga algab enne lasteaeda tulekut. Laps ja lapsevanemad saavad tutvuda lasteaiaiga, lapse rühma ja õpetajatega. Uutele lastevanematele korraldatakse juunikuus koosolek, kus vanemad saavad neid huvitavat ja lasteaeda puudutavat infot (lasteaia kodukord ja päevakava, vajalikud riided, koostöö tähtsus õpetaja ja lapsevanemate vahel jne).

Koostöös lastevanematega arutatakse läbi lasteaia ning rühma õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted, tähtsamad üritused, õppekäigud ning uute laste puhul ka rühmareeglid. Iga õppeaasta alguses kooskõlastatakse vanemate ja õpetajate ootused ning eesmärgid läbi rühma tegevuskava.

Vanematega suhtlemise võimalused:

- individuaalne vestlemine lapse tuleku ja lahkumise ajal;
- personaalsed kirjalikud teated vanematele;
- oluline info rühma teadetetahvilil;
- elektrooniline kirjavahetus (e-mail, rühma list, ELIIS);
- lastevanematega kohtumine kindlaksmääratud ajal;
- lapse arenguveestlus;
- lastevanemate nõustamine ja koolituste läbiviimine;
- avatud uste päevad rühmas ja lasteaias;
- lastevanemate osalemine lasteaia- ja rühmaüritustel;
- lastevanemate koosolekud sügisel ja kevadel.

Vajadusel toimub lasteaias lapsevanemate nõustamine õppe- ja kasvatustöö küsimustes (edaspidi pedagoogiline nõustamine). Pedagoogiline nõustamine on aktiivne koostöö protsess lapsevanemaga, et leida lahendusi kasvatusprobleemidele või võimaldada tal paremini toime tulla laste kasvatamisega.

Õppeaasta algul valivad iga rühma lapsevanemad ühe liikme lasteaia hoolekogusse. Hoolekogu koosolekud toimuvad vastavalt hoolekogu tööplaanile.

Lapsevanemaid kaasatakse läbi hoolekogu lasteaia arengu- ja õppekava kujundamisse ning arendustegevusse. Lasteaias viiakse süsteemselt läbi lastevanemate rahulolu uuringuid vastavalt vajadusele, kuid mitte harvem kui üks kord kolme aasta jooksul.

12. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Lasteaia õppekava on avatud dokument, töö selle täiendamise ja uuendamisega on pidev ja järjekindel protsess.

Ettepanekuid õppekavasse saavad teha lasteaiaõpetajad, lasteaiatöötajad ja lapsevanemad. Lasteaia õppekava muudatused kooskõlastatakse enne direktori poolt kehtestamist pedagoogilise nõukoguga ja hoolekoguga.

Lasteaia õppekava kehtestatakse direktori käskkirjaga.

Lasteasutus .....

INDIVIDUAALNE ARENDUSKAVA ajavahemikul .....

1. Üldosa

Lapse nimi, sünniaeg, elukoht.

Varasem arengulugu, lapse arengutaseme kirjeldus ja analüüs antud ajahetkel.

2. Arendustegevuse üldised tingimused ja eesmärgid

Isiklikus rehabilitatsiooniplaanis (kui on tehtud) fikseeritud tingimused ja vajalikud teenused lapsele.

Koolieelse lasteasutuse keskkonna kohandamine: ruum ja vahendid, õpetajate töövormid, spetsialistide teenused jne.

Arendustöö üldeesmärgid(miks, mis suunas ja kuhu soovitakse jõuda).

3.Oskuste kirjeldus õppetegevuse valdkondade ja üldoskuste kaupa

Õppetegevus	Eesmärgid	Raskusaste	Märkused
Mina ja keskkond			
Keel ja kõne			
Matemaatika			
Kunst			
Muusika			
Liikumine			
Üldoskused	Eesmärgid	Raskusaste	Märkused
Õpi-ja tunnetustegevus			
Mäng			
Sotsiaalsed oskused			
Enesekohased oskused			

Õpetaja kohandab rühmale planeeritavad tegevused ja vahendid vastavalt erivajadusega lapse jaoks eraldi arengutasemele iga nädalateema ulatuses. Kuuplaani on selleks lisatud lapse jaoks eraldi lahter “individualiseerimine”.

3. IAK koostajad ja osalejad

Amet, nimi, allkiri

Lapsevanemate nimed ja allkirjad

4. IAK kokkuvõte

Saavutatud individuaalsed eesmärgid ja omandatud oskused.

Edasise arendustegevuse põhisuunad, korduva hindamistegevuse vajadus.

Tagasiside meeskonnaliikmetelt, sh lapsevanematelt.

Hinnang IAK toimimisele.

Kuupäev, osalejad.

KOOLIVALMIDUSE KAART

1. Üldandmed lapse kohta

Nimi:

Sünniaeg:

Lasteasutus: Alu Kool

Kodune keel (keeled): eesti keel

Rühma liik: tavarühm

2. Lapse arengu tulemused üldoskustes

Üldoskused	Oskuste tugevused
Enesekohased oskused	
Sotsiaalsed oskused	
Mänguoskused	
Tunnetus- ja õpioskused	

3. Lapse arengu tulemused valdkondade oskustes

Valdkond	Oskuste tugevused
Mina ja keskkond	
Matemaatika	
Keel ja kõne	
Kunst	
Liikumine	
Muusika	

4. Arendamist vajavad oskused, soovitud

--

5. Lasteaias rakendatud tugiteenused

--

6. Üldhinnang lapse koolivalmiduse kohta

--

Kuupäev

Rühmaõpetaja

Aineõpetajad

Direktor

Lapsevanem

LAPSE VAATLUS

NIMI.....

KUUPÄEV/aeg/.....

RÜHM.....

	Käitumise positiivsed näited, tugevused	Koostöö ja kaasatöötamine õpetajate ja kaaslastega	Käitumise arendamist vajavad pooled, nõrkused
ESMASPÄEV			
TEISIPÄEV			
KOLMAPÄEV			
NELJAPÄEV			
REEDE			
ESMASPÄEV			
TEISIPÄEV			
KOLMAPÄEV			
NELJAPÄEV			
REEDE			

Koostajad:

Vanema allkiri: